

מעדני אשר

גיליון שמו"ג
(שנה ח')
פרשת ויצא תשע"א

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

איך היה מותר להלל להוציא על מצוות תלמוד תורה יותר מחומש נכסיו הרי יש איסור בזה?

בפרשתו כ"ח כ"ב וכל אשר תתן לי עשר עשרנו לך.
מכאן ילפינן בגמ' כתובות נ' ע"א דהמבזבז במצוה אל יבזבז יותר מחומש נכסיו, וכן פסק הרמ"א בהלכות צדקה יור"ד סימן רמ"ט ס"ק א', ובספר מעדני אשר פרשת ויצא תש"ז הארכתי בקושיא על הא דאיתא בגמ' פסחים מ"ט ע"א ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמוד חכם דיש להקשות איך מותר לעשות כן, הא אסור לבזבז במצוה יותר מחומש, ע"ש דברים נפלאים.

יש להקשות: מדוע כתבה התורה לחומש בלשון שני מעשרות, ולא כתב חומש בבת אחת, כך מקשה בשיטה מקובצת כתובות נ' ע"מ א'.

ומתריץ: דבא להורות דעדיפא טפי ליתן הצדקה בזה אחר זה מליתן בבת אחת, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל במסכת אבות על הא דתנן "והכל לפי רוב המעשה" דטפי עדיף ליתן אלף זוז באלף פעמים מליתן אלף זוז בבת אחת, ועיין בהפלאה בכתובות נ' ע"א עוד תרוץ, וכן בספרו פנים יפות בפרשתו, ובספרי מעדני אשר פרשת ראה תש"ז הארכתי בענין חידושי הרמב"ם הג"ל שמכמה גמ' משמע להיפך.

יש להקשות: על הא דאיתא בגמ' יומא ל"ה עמוד ב' תנו רבנן עני בא לדיון, אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עני הייתי וטרודו במזונותי אומרים לו כלום עני הייתי יותר מהלל, אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפיעיק, חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו, איך היה מותר לבזבז על תורה יותר מחומש נכסיו, הרי קימ"ל המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, כך מקשה החפץ חיים בספרו לקוטי הלכות יומא ל"ה ע"ב.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דאסור לבזבז יותר מחומש, זה דווקא בשאר מצוות, אבל על מצוות תלמוד תורה מותר לבזבז יותר מחומש, לכן היה מותר להלל להוציא יותר מחומש כיון שזה היה למצוות תלמוד תורה, כך תירץ החפץ חיים בספרו לקוטי הלכות יומא ל"ה ע"ב, ובספרו אהבת חסד חלק ב' פרק כ' ס"ק ד' האריך בראיות שבתלמוד תורה מותר לבזבז יותר מחומש.

והנה יסוד זה כבר קדים בראשונים: דבשיטה מקובצת כתובות נ' ע"מ א' כתב אמרו במדרש רבה פרשת בהר רבי טרפון ירב לרבי עקיבא שית מאה קנטרין דכסף וכותב דאין ללמוד מכאן שמותר לבזבז יותר מחומש, דיש לנו לחלק דלא אמרינן הכי אלא לתלמוד תורה, וכן כתב החיד"א בספרו מדבר קדמות אות צ' ס"ק י"ט.

ואיכא כמה טעמים מדוע על מצות תלמוד תורה מותר לבזבז יותר מחומש:

הראשון { דהרי כל הטעם שאסור לבזבז יותר מחומש, דחיישנן שמא ירד מנכסיו משא"כ בתורה הקילו כי בתורה אין לחוש שירד מנכסיו כמ"ש בשמאלה עושר וכבוד וגם יקרה מפז וכל חפצים לא ישוו בה וכדאיתא בר' יוחנן שמכר כל שדותיו ונכסיו לעסוק בתורה, כך כתב בש"ת דברי מלכיאל חלק א' סימן ק"ב.

השני { כיון שיש לו על ידי ההחזקה חלק בשכר תורתו, אין שייך על זה שיעור וכמו שיוסיף להחזיק כן יתוסף לו חלק בשכר התורה, כך כתב החפץ חיים בספרו אהבת חסד חלק ב' פרק כ' ס"ק ד' האריך בזה.

השלישי { כיון שע"י שלומד יודע לזהר ממצות לא תעשה, ועל מצות לא תעשה קימ"ל אור"ח סימן תרנ"ו שיש לבזבז יותר מחומש לכן מותר לבזבז, מעדני אשר, עיין בספר הנפלא כרס יוסף ב"ק דף ט' ע"ב לידידו הרה"ג רבי יוסף חי סימן טוב דברים נפלאים בענין זה.

ב. ע"פ מה שכתב בגבורת ארי תענית כ"ד דלאו כ"ע סבירא ליה תקנת אושא שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, כמבואר בגמ' ערכין כ"ח ע"א דר"א סבירא ליה דמחרים אדם בכל ובלבד שיישיר קצת ובהד זוזי סגי ליה, א"כ אפשר דהלל נמי לא סבר האי הלכה, לכן בזבז יותר מחומש, מעדני אשר.

מי שבזבז על מצוה יותר מחומש

האם כשמקיים המצוה מקרי אינו מצווה ועושה?

יש לחקור מי שבזבז על מצוה יותר מחומש האם כשמקיים המצוה מקרי אינו מצוה על מצוה זו ונפק"מ שאם יש לו מצוה שאין עולה כסף יש לו חיוב לעשות המצוה שאינו עולה כסף או דילמא אע"פ שאינו צריך לבזבז מ"מ אינו מקרי אינו מצווה ועושה.

הנה בשו"ת רבי עקיבא איגר מהדורה קמא סימן ס"ח כתב וז"ל הגע עצמך אם נזדמן לו ב' מצות עשה באחד אין בו חסרון כ"ס, ובאחד צריך ביזבז יותר מחומש בנכסיו, וכי נאמר דאסור לעשות המצוה בממונו ולבטל מצוה אחרת כיון דאינו מחוייב לעשות המצוה דחסרון כ"סו יותר מחומש, כדאיתא בש"ע סימן תרנ"ו נשתקע ולא נאמר, דמ"מ מקיים המצוה כתיקונה ואין בזה גרעון במה דרוצה לאבד ממונו.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד הרה"ג רבי יצחק שפירא שליט"א לונדון לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח מאיר שמחה ישראל נ"ו עב"ג בת האדמו"ר מטריסק שליט"א יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד החפץ בעלום שמו שליט"א לונדון לרגל שמחת הולדת בתו תחי' במז"ט יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

ברכת מזל טוב

לידידינו העומד לימין המערכת במסירות נפלאה מידי שבוע בשבוע למען יצא דבר נאה ומתוקן לזיכוי רבבות מבני ישראל הרב לוי ברנשטיין שליט"א רכז המערכת מראשי העסקנים בקהילת בעלזא בית שמש לרגל שמחת הבר מצוה לבנו היניק וחכים הבה"ח מרדכי מאיר שלמה נ"ו יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

ברכת הקולאים

האברכים
בני האשרכא

Prile Fejk rek

האם מחויב מחויב אדם לבזבז כל ממונו להציל את חברו

מסכנת נפשות?

קימ"ל רמ"א אורה חיים הלכות לולב סימן תרנ"ו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש אפילו מצוה עוברת, ודוקא מצות עשה, אבל במצות לא תעשה יתן כל ממונו קודם שיעבור.

יש לחקור האם אדם מחויב להציל את חברו מסכנה בכל ממונו כיון שהיא לא תעשה של לא תעמוד על דם ריעך ובלא תעשה קימ"ל דצריך לבזבז כל ממונו או דילמא אינו מחייב לבזבז כל ממונו כדי להציל את חברו.

הנה איתא בגמ' סנהדרין ע"ג ע"מ א' מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גורתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו תלמוד לומר לא תעמד על דם רעך, ומקשה בגמ' והא מהכא נפקא, מהתם נפקא אבדת גופו מניין תלמוד לומר והשבתו לו, ומתוך בגמ' אי מהתם הוה אמינא הני מילי בנפשיה, אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא, קא משמע לן, חזינן מגמ' הנ"ל שיש חיוב לבזבז כסף להצלת חברו, אבל עדיין אין ראיה דצריך לבזבז יותר מחומש, א"כ אין ראיה לחקירה הנ"ל.

ראשית דבר צריך לברר האם בלא תעשה שעובר בשב ואל תעשה ולא בקום ועשה האם יש נמי חיוב לפזר כל ממונו או דילמא רק בלא תעשה שעובר בקום ועשה יש חיוב לבזבז כל ממונו.

הנה בשו"ת הריב"ש סימן שפ"ז כתב ואם יאמר בעל הדין שמצות לא תעשה שאין בה מעשה, הרי היא בענין זה כמצות עשה, כיון שאינו עובר בידים, עליו הראיה, שאם התירו במצות עשה הקלה, ובשב אל תעשה, אין למדין למצות לא תעשה שאין למדין חמור מקל להקל, חזינן דסבירא ליה דאף בלאו בשב ואל תעשה צריך לבזבז כל ממונו, ולפי דבריו בודאי שיש חיוב לבזבז כל ממונו כדי להציל את חברו כיון שיש על זה איסור לאו של לא תעמוד על דם רעך.

אבל הרבה חולקים על זה: דבשו"ת חוות יאיר סימן קל"ט נשאל ביהודי גנב שתלו אותו והמושל מבקש הרבה כסף כדי לשחררו לקבורה האם לאלו שיש עליהם חיוב קבורה יש חיוב לבזבז כל ממונם ולהשתדל לשחררו, וכתב וז"ל ואין לומר דעכ"פ זה שמוטל עליו חייב לבזבז כל ממונו שלא יעבור על לאו זה ולפייס השר שיניחנו לקבור, הא ליתא מאחר דלא עבר הלא תעשה בפועל לא הוי רק כמצות עשה ולא דמי ללא תעשה בפועל שמחויב לבזבז כל ממונו.

וכן כתב החתם סופר בהגהות על ש"ע אור"ח סימן תרנ"ו וז"ל לפענ"ד לאו במצות עשה ולא תעשה תליא מילתא אלא אי קום ועבור או שב ואל תעשה, אשר על כן לאכול פירות שביעית אע"פ שאינם אלא עשה, וכן טעם כעיקר שאינו אלא עשה לחד דיעה, מכל מקום יתן כל אשר לו ולא יעבור, וההיפוך אין צריך להוציא כל ממונו שלא יביאוהו לידי לא תותירו ממנו עד בוקר אע"פ שהוא לא תעשה, מ"מ כיון שאינו בקום ועבור אינו צריך להוציא כל ממונו.

וכן כתב הפרי מגדים אור"ח סימן תרנ"ו באשל אברהם וז"ל נראה דהחילוק בין עשה ללא תעשה זה קום ועשה וזה שב ואל תעשה מימילא אם אנסו עכו"ם לעבור על בל יראה בחמץ בפסח בשב ואל תעשה יש לומר דאין מחויב לבזבז הון רב.

ולפי זה מתרצים האחרונים: הא דהקשו האחרונים על הא דאיתא במשנה גיטין מ"ה ע"א אין פורין את השבויים יותר מכדי דמיהם, דיש להקשות הא במצוות לא תעשה צריך לבזבז כל ממונו, וכיון דאיתא בגמ' ב"ב ה' ע"ב דשבי קשה יותר מחרב וממות, א"כ עובר על לא תעמוד על דם ריעך וכמו שכתב הרמב"ם להדיא, א"כ מדוע אין פורין יותר מכדי דמיהם, ולפי הנ"ל אתי שפיר דכיון שהלא תעשה עובר בשב ואל תעשה אין צריך לבזבז, כן תירץ פתחי תשובה יור"ד סימן רנ"ב, ועיין בספר מעדני אשר פרשת ויצא תשס"ז אריכות גדולה לתרץ קושיא הנ"ל.

הנה לפי כל הני שיטות אפשר לפשוט שאלה שלנו דכיון דעובר על לא תעמוד רעך רק בשב ואל תעשה אין חיוב לבזבז כל ממונו.

והנה בשו"ת דברי יציב חושן משפט סימן עט כתב להסתפק בשאלה הנ"ל וז"ל בהא דלמיגר אגורי יש לעיין כמה החיוב בזה, ועד כמה חייב לבזבז מממונו בשביל הצלת חברו, אם שייך בזה ג"כ מ"ש בגמ' כתובות נ' ע"א המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, ואם חייב לחזור על הפתחים כהא דבנר חנוכה אור"ח סי' תרע"א ס"א ובביאור הגר"א ובמש"ב דבשאר צדקה החיוב ליתן כפי מסת ידו ואם אין לו פטור, ולא מחייבין ליה לחזור על הפתחים הרבה דהוי צערא דגופא וקצת בזיוני, אך להצלת חברו הוי בלא תעמוד על דם רעך, ובמצות לא תעשה קי"ל שחייב ליתן כל ממונו וא"כ לכאורה יהיה מחויב לבזבז כל ממונו כדי להציל חיי חברו, ולמה לא חילקו בזה בדיני צדקה.

וכתב הדברי יציב: שמחתי מאוד שמצאתי בפתחי תשובה י"ד סי' רנ"ב סק"ד שהביא מבית הלל במ"ש התוס' דאם ביקשו להורגו את השבוי פודין יותר מכדי דמיהם, שהביא ראיה דהרי המעלים עינו מפדיון שבויים עובר בלא תעמוד על דם רעך, ובלא תעשה חייב ליתן כל ממונו, וביד שאול שם סק"ג האריך מהא דאמרו משום דוחקא דציבורא או משום דלא ליגרבו ולייתו טפי, דדוחקא דציבורא היינו צערא ועדיף יותר מסכנת נפשות דאחרים, ואח"כ כתב דדוחקא דציבורא אינו בגופם אלא בממונם וזה ודאי דממון של זה אלים יותר מסכנת נפשות דאחרים, והביא מהגמ' ב"ק ס' דלכו"ע אסור להציל עצמו בממון חברו ובתוס' שם דאף בפק"ג אסור, משמע דפשיטא ליה שאין חייב לבזבז ממונו, ושם בפתחי תשובה עורר על הבית הלל שכתב דלכן אם יש חשש שהשבוי יהרוג יש חיוב לפדות בכל דמיו, משום דיש לא תעשה של לא תעמוד על דם רעך ובלא תעשה חייב לבזבז כל ממונו, והעיר ממה שכתב הפרי מגדים וכן בשו"ת חות יאיר דדוקא בל"ת שיש בו מעשה חייב לבזבז כל ממונו.

ובדברי יציב כתב דיש עוד סברא לומר מדוע אין חייב לבזבז כל ממונו, דשאני לא תעשה דלא תעמוד כיון דגלי לן קרא דחיך קודמים, לכן אין חיוב לבזבז כל ממונו באופן שלא ישאיר לעצמו ממה לחיות.

וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ה' סימן נ"ד נסתפק בשאלה הנ"ל האם מחויב אדם להציל חברו מסכנת נפשות בממונו דאף דהוי גם לאו דלא תעמוד על דם ריעך כדאיתא בסנהדרין ע"ג, מ"מ הוי בשוא"ת, ודמי למ"ע כמ"ש בשו"ת חר"י וא"כ הרי במ"ע א"צ לבזבז יותר מחומש, אבל י"ל כיון דמחויב לאהוב חברו כנפשו וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו ואף דהרמב"ן פ' קדושים כתב דלאו דוקא לאהוב אותו י"ל דשא"ה דבא לעשות מעשה להרוג חברו משא"כ היכי דיהי' בשוא"ת אין ראיה משם.

איך נשא יעקב אבינו שתי אחיות
הרי קיים יעקב כל התורה עד שלא ניתנה?
בפרשתן כ"ט ל' ויבא גם אל רחל ויאהב גם את רחל.

יש להקשות: איך היה מותר ליעקב להתחתן עם ב' אחיות הרי קיים יעקב אבינו כל התורה עד שלא ניתנה כמו שכתב רש"י בריש פרשת וישלח דיעקב שלח לומר לעשיו ותרי"ג מצות שמרתי, א"כ איך התחתן עם ב' אחיות שעתידיה תורה לאסור את זה, כך מקשה הרמב"ן פרשת תולדות כ"ו ה', וכן החזקוני בפרשתן, וכן האור החיים הקדוש, וכן בפרשת דרכים דרש האתרים דרוש ראשון.

איכא כמה תרוצים:

א. עיקר עשיית המצות בארץ, והאבות שהיו מקיימים אותן עד שלא נתנה התורה, בארץ היה, אבל לא בחוצה לארץ, ויעקב בחוצה לארץ נשא שתי אחיות, לכן לא הקפיד בזה, כך תירץ הרמב"ן בפרשת תולדות כ"ו ה' מובא ברבינו בחיי פרק כ"ו.
וברא"ם שם תמה עליו וז"ל אבל יש לתמוה, אם אין המצות חובה רק בארץ לבדה, מה זה שאמרו בגמ' פסחים ק"ט ע"ב שכשאמרו לו ליעקב אבינו עליו השלום טול ברוך בסעודה לעתיד לבא יאמר "איני מברך מפני שנשאתי שתי אחיות", והלא לא חטא בזה כלום, מכיון שנשאן בחוצה לארץ.
יש שמתרץ קושיא הנ"ל: דכיון שעתידיה תורה לאסור את זה אף בחוץ לארץ לכן לא רצה לברך דהויה כמין פגם, כך תירץ בספר איי הים יומא כ"ח ע"ב.

ובאור החיים בראשית פרק מ"ט נמי תמה על חדושו של הרמב"ן וז"ל ואין דבריו חזקים בסמוכות כי מי גילה לו סוד זה שלא היה שומר תורה אלא בארץ, אחר שאין הפרש בין הארץ לחוץ לארץ באותן פרטי המצות שלא שמרום האבות.

ב. יעקב גייר את שתי האחיות, א"כ הרי קימ"ל יבמות כ"ב גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, א"כ שוב לא הויה ב' אחיות, לכן לא עשה שום איסור בזה, כך תירץ בחזקוני בראשית פרק כ"ט.

אבל רבי אליהו מזרחי ויקרא פרק כ' י"ז דחה תרוץ הנ"ל: דאם כן למה אמר יעקב אבינו בסעודה לעתיד שיאמרו לו ליעקב טול ובריך אומר איני מברך שנשאתי ב' אחיות שעתידיה תורה לאסור, כדאייתא בגמ' ערבי פסחים פסחים ק"ט ב', הרי הוא לא עבר עבירה כיון שנתגיירו, עיי"ש שמכח קושיא זו מביא את תרוצו של הרמב"ן שבוחר לארץ לא היו שומרים את התורה, ופלא שהרי בפרשת תולדות מקשה את אותו קושיא על תרוצו של הרמב"ן.

ג. אי אפשר היה לו ליעקב לינצל מאיסור ב' אחיות שעתידיה תורה ליאסור, כי באמת רחל נתקדשה לו מן הדין בשכר שבע שנים כמ"ש הבה לי אשתי דהיינו שנתקדשה לו כבר והיא אשתי בשכר ז' שנים דאע"ג דהמקדש במלוה אינה מקודשת בשכר הנאת מחילת מלוה מקודשת כדאמרין בגמ' קידושין ו' ע"ב אך כיון שעדיין אז באמת לבני נח לא נאסרו ב' אחיות הרי גם לאה נתקדשה לו בביאה ולא הויה ליה קדושי לאה קדושי טעות, דיעקב ודאי לא היה עושה בעילתו בעילת זנות, והשתא אף אם היה מגרש אחת מהם לא היה יכול לקיים דבר שעתידיה תורה לאסור ומן התורה איזה מהן שגירש הוה ליה השניה אחת גרושתו כיון דבאמת שניהם היו מקודשות לו, ושניהם ודאי לא היה אפשר לו לגרש, כך תירץ המהרש"א סנהדרין י"ט ע"ב.

ד. לאיסור ב' אחיות בעינין אישות של ישראל, ואישות של בן נח חלוקה בעצם החפצא של האישות של ישראל, ולפי זה לא שייך איסור ב' אחיות אצל יעקב, כיון דהאישות לא הויה רק אישות של בן נח ובאישות בן נח אין איסור ב' אחיות, ומפורש הדבר בחידושי הרמב"ן יבמות צ"ח, כך תירץ בחידושי הגר"ז סימן י"ב, וכן תירץ בשו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד' סימן ט'.

אבל האגרות משה מקשה: שמשלשן הגמ' שאמר יעקב איני מברך שנשאתי ב' אחיות בחייהן שעתידיה תורה לאוסרן עלי משמע שאף בכה"ג אסור.

ה. האבות לצד חביבותם בה' וחשקם באושר עליון קיימו הכל כמבואר בגמ' יומא כ"ח ב' קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין ואת בניו הקיים תחתיו להרויח תועלת המצוות ועסק התורה, אבל במקום שהיו רואים תועלת דבר ההצלחה להם כמו שתאמר יעקב כשהרגיש בהצלחתו בנישואי שתי האחיות העלים עין מריחו הנמשך מקיום המצוה ההוא כיון שאין לו עונש אם לא יקיימנה כל עוד שלא נתנה תורה, ומה גם אם נאמר שהיו עושים על פי הדיבור כי האבות נביאים היו וה' אמר להם לעשות כן, ודבר זה דומה למה שכתב רמב"ם בהלכות יסודי התורה פ"ט שנביא שאמר לעבור על איסור מאיסורי התורה לפי שעה שומעין לו כאלוהו בהר הכרמל, גם יאמן יעקב שעשה מעשה על פי נבואתו שיכול לישא ב' אחיות לפי שעה לא שיעקר איסור ב' אחיות, כך תירץ האור החיים הקדוש בראשית מ"ט.

ו. על פי מה שכתב הרמב"ן פרשת אחרי דאיסור ב' אחיות כתוב בתורה לא תקח לצרור שתקנא באחותה ויהא צרות זו לזו, אבל ברחל שמסרה בעצמה הסימנים לא שייך גביה סוג לצרור כי לא תקנה באחותה לכן לא היה כלל איסור ב' אחיות, והראיה לזה מהא דאמרה רחל לאחר דכתיב ותקנא רחל באחותה, "הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי" הכונה דכיון שראתה שיש לה קנאה, א"כ יהיה איסור ב' אחיות שהוא במיתה, כך כתב בבנין דור ע"מ ק"ב וכו' במדרש יהונתן בפרשתן.

איך חל קדושי לאה הרי זה היה קדושי טעות
שהרי יעקב קידשה שחשב שזה רחל?

בפרשתן כ"ט כ"ה ויהי בבוקר והנה לאה.

יש להקשות: איך היה חל הקדושין הרי זה היה קדושי טעות דהוא נתכוין לקדש את רחל ולא את לאה, א"כ איך חל כלל קדושי לאה, כך הקשה החזקוני בראשית פרק כ"ט כ"ה, וכן במושב זקנים על התורה בשם רבינו תם, וכן בריב"א על התורה, וכן במקנה בקונטרס אחרון סימן ס"א ס"ק ה'.

איכא כמה תרוצים:

א. יעקב היה חושש מפני רמאותו של לבן שהרי לכן אמר ברחל בתך הקטנה, ולכן עשה תנאי שאם זה יהא רחל יהא מקודש לרחל ואם זה יהיה לאה יהא מקודש ללאה, לכן לא היה קדושי טעות, כך תירץ מושב זקנים על התוס' בשם רבינו אליקים, וכן בריב"א על התורה.

ב. משידע שהיא לאה בעל לשם קדושין, לכן לא היתה קדושי טעות, כך תירץ החזקוני בפרשתן, וכן במקנה בקונטרס אחרון הלכות קדושין סימן ס"א ס"ק ה'.

יש להקשות: לפי זה יוצא שלא היה בעולה, והרי בעולה אין לה אלא ג' ימי משתה, וכאן הלא מבואר בכתובים שיעקב שמחה עם לאה ז' ימי המשתה כדכתיב מלא שבוע זאת, ויליף בירושלמי שאמר ליעקב לשמוח עם לאה ז' ימים וכתב ויעש יעקב כן וימלא שבוע זאת, כך מקשה המקנה בקונטרס אחרון להלכות קדושין סימן ס"א ס"ק ה'.

ומתירץ המקנה: ע"פ מה שכתב בהגהות מרדכי קדושין סימן תקמ"ה בשם הר"ש משאנן, וכן נפסק ברמ"א אבן העזר סימן ס"א סעיף א' דמי שנשא אשה בטעות ובירך ברכת חתנים, אין צריך לברך שוב ברכת חתנים כשיחזור וישאנה דבברכות שביך בראשונה סגי, לפי זה יש לומר דשבעת ימי המשתה מתחילין משעת החופה הראשונה, הגם שהחופה בטעות היתה, ומימלא ניחא מעשה דיעקב ששמח עם לאה ז' ימים, דאף שחופתה בטעות היתה, מ"מ מן הדין חשוב חופה לענין זה שהברכות לא הויה לבטלה, ואף גם זאת דמונין שבעת ימי המשתה משעת החופה.

מכתבים למערכת

איך לבש יעקב את בגדי בגדי עשו הרי בגדי עם הארץ טמא לתלמיד חכם
 מה שהקשתם בשם החיד"א איך הלבנישה רבקה את יעקב בגדי עשו, והא קימ"ל
 רבגדי עם הארץ טמא לפרוש, א"כ יעקב שהיה פרוש איך הלבנישה רבקה את בגדי
 עשו, ותרצתם בארבע אופנים.

הרה"ג אברהם חיים הרש שליט"א בני ברק כולל בית הלל מח"ס נכדיו אברהם
 הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים
הבה"ח יחיאל בן חיים נ"ו ישיבת אור ישראל לצעירים
 נראה לציין דבספר תכלת מרדכי על התורה תירץ בעוד אופן ע"פ שיטת רש"י ב"ק
 ס"ז וכן רמב"ם פרק כ"ד מכלים הלכה ז' דבגול משכב אינו נטמא במדרס ועיי"ש
 במשנה למלך דגם מדרבנן אינם נטמאים דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ולכן כיון
 שהבגדים היו גזולים מנמרוד אין מטמאים וזה שאמר החמודות שחמדן מנרוד והוא
 חמדן מאדם הראשון ומעולם לא נטמאו.

הרב אברהם יהודה ויסברג שליט"א כולל מרגניא דאברהם ירושלים
 נראה לתרץ, דהרי אין איסור לישראל להטמא מימילא היות וכאן היה ענין של מצות
 כיבוד אב לכן לא חשש לטמאה.
מעדני אשר: הרי כאן היה ליל פסח והרי ברגל כתב הרמב"ם שיש איסור לכל ישראל
 להטמאות, שהרי חייב אדם לטהר עצמו ברגל, וכ"ש שאסור לטמאות.

האם חתן מוחלין לו כל העונות רק אם עשה תשובה
 מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים האם חתן מוחלין לו כל העונות רק אם עשה תשובה
 או דילמא אף אם לא עשה תשובה.

הרב אלעזר כץ שליט"א ירושלים
 יש לציין שבספר ברכת אברהם להגה"ק מבוטשטאש כתב להדיא דאין מוחלין לחתן
 רק אם עשה תשובה.

הרב חיים מרדכי צוויבל שליט"א ירושלים
 נראה לציין בזה מה ששמעתי לספר שפעם נכנס חתן ביום חופתו להרב מטשעבין וצ"ל
 ושאלו שאלה זו האם חתן צריך תשובה או לא, ומדי דברו אם הרב נכנס האדמו"ר מגור
 הבית ישראל אצל הרב מטשעבין לבקרו, ואמר הרב להחתן שישאל את האדמו"ר
 שאלה זו. וא"ל הבית ישראל שיש לו ראייה דשפיר בעי תשובה דהא תנן במתניתין
 דמוזניס לכה"ג אשה לפני יו"ב שאם תמות אשתו יהיה לו אשה מוזמנת לינשא,
 שהכה"ג ה" צריך להיות נשוי בכדי שיכול לומר וכפר בעדו ובעד ביתו, נמצא שאם
 קרה מקרה שנפטרה אשתו היו מעמידים חופה בעצם יום הכיפורים והכה"ג היה נושא
 את האישה המוזמנת לו ונעשה חתן ביום חתופו, ואעפ"כ היה מתודה אח"כ על קרבן
 החטאת דילי עבור ביתו ג"כ. הרי לנו להדיא דבלי תשובה אין מוחלין לחתן, איברא
 כשיצא הבית ישראל אמר הטשעבין רב להעמיד סביבו, דבאמת מועיל אף בלי
 תשובה, רק לחתן ביום חופתו לא היה ברצונו של הבית ישראל לומר שמועיל בלי
 תשובה, בכדי שיעשה תשובה כדבעי.

האם אברהם אבינו עשה פדיון הבן לבנו יצחק
 מה שחקרתם האם אברהם אבינו קיים מצות פדיון הבן כבנו יצחק או דילמא מצות
 פדיון הבן לא קיים אברהם, וכתבתם כמה טעמים מדוע היה פטור מדינא לקיים מצות
 פדיון הבן.

הגאון המפורסם רבי נישלום שליט"א רב בית המדרש חפציפה בית שמש ודומ"ץ עדה החרדית
 נראה כיון שלא היה או שבט הכונה דעוד לא הוברל א"כ לא היה שייך לקיים מצות
 פדיון הבן.

הרב יונה צבי רוטנברג שליט"א ירושלים
 נראה דלפי מה שכתב בישיבת משה בפרשת תולדות לבאר מדוע היו האמהות עקרות,
 לפי שרוב בנים דומים לאחי האם, וכיון שאחי האמהות היו רשעים, עשה השי"ת שיהיה
 עקרות ויושעו שלא על פי הטבע, וכשנולד הוולד שלא על פי הטבע אין הבנים דומים
 לאחי האם, ועל פי דבריו אפשר לומר דמהא"ז טעמא היה אברהם פטור ממצות פדיון
 הבן כיון שנולד שלא על פי הטבע מהאי טעמא נמי היה פטור ממצות פדיון הבן.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב נתן יונה זימר שליט"א קרית צאנז נתניה
 לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח **עוזר ישראל נ"ו**
 עב"ג תחי' במז"ט ובשעט"מ
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב שמואל יונה ליסיצין שליט"א בית שמש
 לרגל שמחת הולדת בנו נ"ו במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

איך היה מותר לרבקה להלביש את יעקב בגדי עשו בלי רשותו הא שואל שלא מדעת הוא גזול
 מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דכתוב בפרשת תולדות כ"ז ט"ז ותקח רבקה את
 בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן, דיש
 להקשות איך נתנה רבקה אמנו ליעקב את בגדי עשו אשר היתה מופקדת אצלה בלי
 דעת בעלים, הרי שואל שלא מדעת גזול, והרי אבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה,
 ועוד הרי על גזל אף בן נח מצווה, ותרצתם בששה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מוהיקו הדת
הרה"ג רבי יחיאל יהודה משה דניצגר שליט"א מודיעין עילית
הרב דוד בויס שליט"א ביתר עילית
 מה שתרצתם לדעת ה"ט"ז דשואל שלא מדעת לויכא איסור בכליו של גוי אתי שפיר,
 אבל הקשתם לשיטת המהרי"ל שאסור שואל שלא מדעת אף בנכרי ומתיר רק בליל
 פסח עדיין קשה, נראה דלפי מה שכתב רש"י דהסיפור היה בליל פסח לפי הג"ל אתי
 שפיר אף לדעת המהרי"ל.
מעדני אשר: טוב מצאתי דכן כתב החתם סופר בפרשת תולדות דמכאן המקור לדברי
 המהרי"ל.

הרב יעקב יוסף ווינארגטן ווילניסבורג כולל עדת ידעיה ויעין
הרה"ג יוסף חיי סימן טוב שליט"א מח"ס כרם יוסף על הש"ס וראש מסודות אור התורה
הרב אלימלך בלום שליט"א קרית צאנז נתניה
הרב שלמה כהן שליט"א קרית ספר
הרב מרדכי קוט שליט"א בני ברק
 נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בירושלמי מהו החמודות שהיה משמש בהן בכהונה
 גדולה, ולפי זה אפשר ליישב כיון דמכר את הבכורה, בכלל מכירה זו היה כולל גם
 מכירת הבגדי כהונה שזה היה צריך כדי לעשות עמם את העבודה.

הרב יחיאל מיכל הלוי פריעדמאן שליט"א מאטשטטר
 נראה לתרץ, ע"פ מה שכתב רש"י ע"ז ד"ה ומאי וז"ל הא לא שייך ביה בעכו"ם
 הישבון דכיון דעכו"ם לא קנה מה שגול, היוצא מה שעכו"ם שגול לא קנה מה שגול
 נמצא כשגול עשו הבגדים מנמרוד לא קנה אותן, ומימילא הותר לרבקה וליעקב
 ללבשו.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
 נראה כשראתה רבקה שיעצק רוצה לברך את עשו היא ידעה ברוח הקודש שהעתיד
 של כלל ישראל נמצא במצב של פיקוח נפש שהרי תתקיים הברכה בעשיו וזרעו לעולם,
 ואין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש.
מעדני אשר: יש להעיר דיש הרבה פוסקים דסבירא להו דבגול לא הותר במקום פקוח
 נפש ומביאים ראיות מגמ' מפורשות עיין בספר מעדני אשר פרשת דברים תשס"ו
 אריכות גדול בענין זה א"כ אפשר לתרץ כן.

הרב שמואל דוד סיניסון שליט"א ירושלים
 נראה לתרץ, דבמדרש איתא דבגדים של עשו היו שייכים לנמרוד ובתרגום יונתן
 כתוב דאליעזר היה בן נמרוד, ונמצא דאליעזר ירש הבגדים ומה שקנה עבד קנה רבו
 וא"כ הבגדים היו שייכים לאברהם ואברהם נתן עבדו ליעצק כדאיתא במדרשים וא"כ
 רבקה בכלל לא גנבה שלא מדעת דהיה הבגדים של בעלה.

מדוע המקדש אש על מנת שהוא צדיק נמצא רשע אנה מקודשת ודאי חתן מוחלין לו כל העונות
 מה שהקשתם לשיטת דחתן מוחלין לו כל העונות אף אם לא עשה תשובה, דקשה
 מהא דקיימ"ל אה"ע סימן ל"ח ל"א המקדש את האשה ואמר לה על מנת שאני צדיק
 מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו, ומקודשת רק מספק, ואם נאמר שחתן מוחלין לו
 כל העונות אף אם לא עשה תשובה, מדוע לא הו"א ודאי קדושין דבראי צדיק הוא כיון
 שנמחלו לו כל העונות, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב יואל טייכמאן שליט"א ברוקלין
 נראה לתרץ, דמירי שאמר על מנת שאני צדיק קודם הקדושין כלומר שבשעת
 הקדושין כבר יהא צדיק וזה לא שייך אלא בהטעם שמא הרהר תשובה בלבו.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
לד"ר אשר אגנביל שזרדץ שליט"א
 למקס המעינות: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
 לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב יוסף ראנד שליט"א ציריך שוויץ
 לברכת מזל טוב ללידו הרב **פרץ טוביה דייטש שליט"א** בית שמש
 לרגל שמחת נשואי בתו תחי' במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
 ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב אפרים פינס שליט"א ירושלים
 לרגל שמחת הולדת בתו תחי' במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה